

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Bias or reality? : negative perceptions of ambiguous social cues, social performance and physical arousal in socially anxious youth

Miers, A.C.

Citation

Miers, A. C. (2010, March 3). *Bias or reality? : negative perceptions of ambiguous social cues, social performance and physical arousal in socially anxious youth*. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/15032>

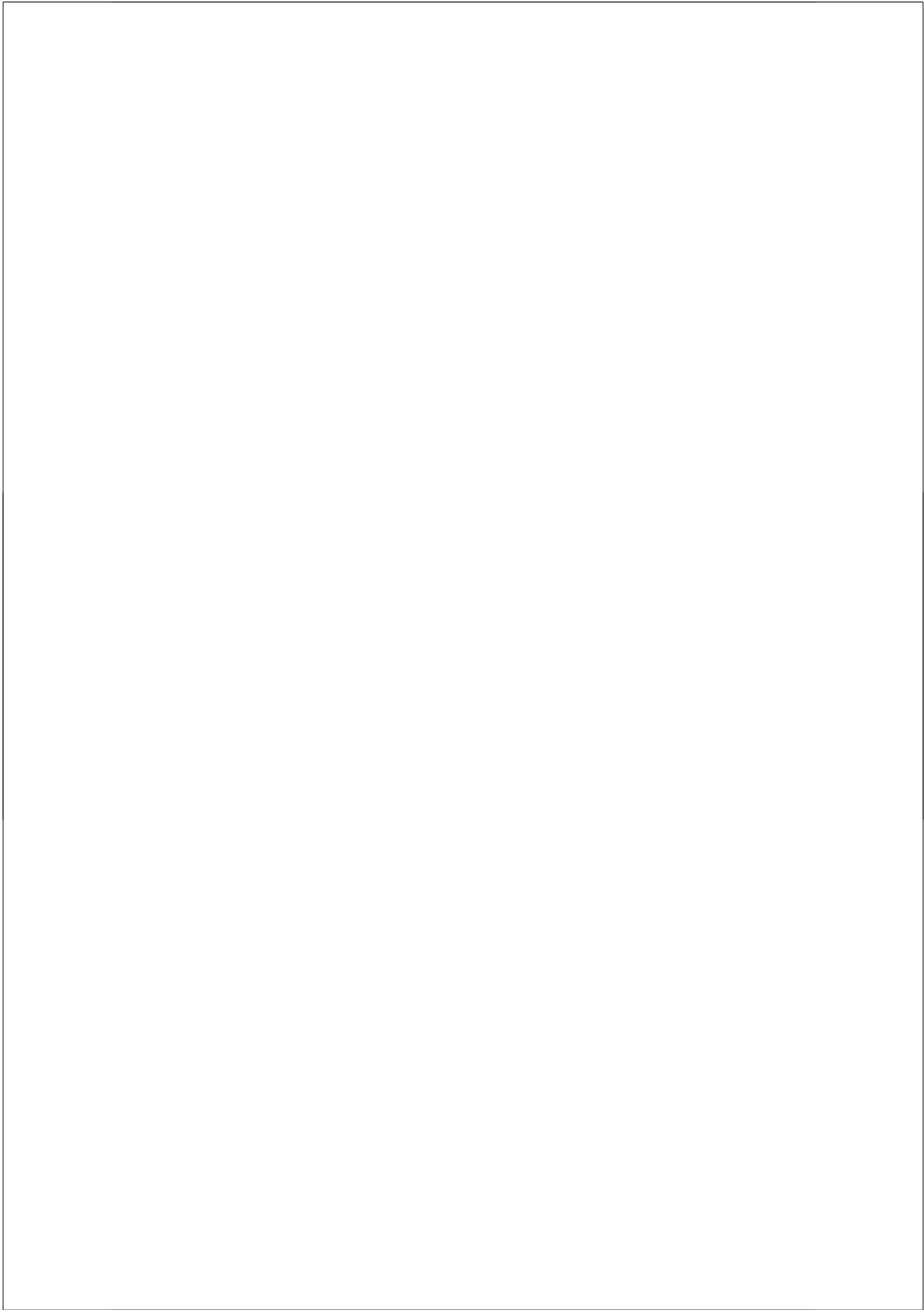
Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/15032>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Samenvatting (Summary in Dutch)

Samenvatting (Summary in Dutch)

De onderzoeken die in dit proefschrift gepresenteerd worden, richten zich op twee hoofdvragen die zijn afgeleid uit de belangrijkste cognitieve gedragsmodellen van sociale fobie, namelijk die van Clark en Wells (1995) en van Rapee en Heimberg (1997).

De twee onderzoeksvragen zijn:

- 1) Hebben sociaal angstige jongeren negatieve percepties met betrekking tot sociale situaties? Om specifieker te zijn: interpreteren sociaal angstige jongeren ambigue situaties op een negatieve manier; hebben ze negatieve zelfevaluaties van hun prestaties; en hebben ze een negatief beeld van hun fysieke reacties?
- 2) Zijn de negatieve percepties van sociaal angstige jongeren correct of vertekend? Oftewel komen deze negatieve percepties al dan niet overeen met de observaties en/of metingen vanuit andere informatiebronnen, zoals onafhankelijke observatoren, leeftijdsgenoten en feitelijke fysieke reacties?

De bovengenoemde cognitieve gedragsmodellen beschrijven wat er bij een individu gebeurt tijdens, of in anticipatie op, een sociaal dreigende situatie. De modellen beschrijven wat er gebeurt in termen van cognitieve, gedrags- en fysieke processen (Clark & Wells, 1995; Rapee & Heimberg, 1997). In het kader van dit proefschrift is het belangrijk dat de genoemde modellen beschrijven hoe sociaal angstige personen neigen naar een verstoorde verwerking van informatie over sociaalevaluatieve situaties. Sociaal angstige individuen maken zich zorgen over hoe anderen over hen denken en over het mogelijk krijgen van een negatieve respons van anderen. Daarnaast gaan sociaal angstige personen ervan uit dat anderen van nature kritisch zijn. Daarom hebben ze een negatief denkbeeld over sociale situaties en de interne reacties die gepaard gaan met zulke situaties. Deze reacties uiten zich in het gedrag, de cognities en de fysieke toestand van een persoon.

In dit proefschrift werd de neiging tot het hebben van negatieve percepties bij sociale situaties onderzocht met betrekking tot drie verschillende domeinen. De domeinen zijn (a) het interpreteren van ambigue sociale situaties (interpretatie-bias),

Samenvatting

(b) zelfevaluaties van sociale vaardigheden en het eigen nerveuze gedrag, en (c) het waarnemen van fysieke reacties tijdens sociale situaties. Bovendien werd onderzocht of de negatieve percepties van sociaal angstige jongeren gegrond zijn. Dat wil zeggen: hebben sociaal angstige personen een goede reden om zo negatief te zijn, of zijn hun percepties verkeerd en hun gedachten vertekend?

De studies die in dit proefschrift worden gepresenteerd, maken deel uit van een grotere, longitudinale studie, die de Social Anxiety and Normal Development (SAND, www.sand-lu.nl) studie heet. Het doel van de SAND-studie is om meer te weten te komen over de adolescentgebonden gevoeligheid voor sociale angst en de factoren die hierin een rol spelen. De SAND-studie kent twee onderzoekssessies: de pre-sessie en de labsessie. Beide sessies vonden plaats op de Universiteit Leiden. Tijdens de pre-sessie vulden de proefpersonen een aantal vragenlijsten in en werden testen afgenomen die onder andere cognitief functioneren en psychosociale ontwikkeling meten. Ze werden ook voorbereid op de labsessie en kregen de opdracht voor de spreekbeurt mee. Een week later kwamen de proefpersonen terug om een spreekbeurt te houden tijdens de labsessie (de Leiden Public Speaking Task; Leiden-PST; Westenberg et al., 2009). Proefpersonen spraken 5 minuten over het soort films dat ze leuk en/of niet leuk vinden. Ze hielden hun spreekbeurt voor een op video opgenomen publiek dat uit leeftijdsgenoten en één docent bestond. De proefpersonengroep van de SAND-studie bestaat uit 331 leerlingen van basis- en middelbarescholen, in de leeftijdscategorie van 9 tot en met 17 jaar.

In hoofdstukken 2 – 5 worden de resultaten van de verschillende afzonderlijke studies beschreven. In iedere studie werd een groep jongeren met hoge zelfgerapporteerde sociale angst vergeleken met een groep met lage tot matige sociale angst. De proefpersonen in hoofdstuk 2 werden niet geselecteerd uit de SAND-studiesteekproef maar uit een groep adolescenten die in de voorbereidende fase van de SAND-studie meededen. In de hoofdstukken 3, 4 en 5 zijn proefpersonen gebruikt die zijn geselecteerd uit de SAND-studie populatie. Echter, bij hoofdstuk 4 is de steekproef beperkt tot alleen de middelbareschoolleerlingen. De onderzoeksgroepen beschreven in hoofdstukken 3 en 5 zijn identiek. In hoofdstuk 6 staat een samenvatting van de resultaten van de voorgaande hoofdstukken; deze resultaten worden uitgebreid

besproken in het kader van zeer recente literatuur. Onderstaand worden nu kort de bevindingen uit hoofdstukken 2 tot en met 5 besproken en wordt afgesloten met een antwoord op de twee bovengenoemde onderzoeksvragen.

In hoofdstuk 2 werd interpretatie-bias gemeten met een vragenlijst (de Adolescents' Interpretation and Belief Questionnaire; AIBQ). De proefpersonen gaven aan in hoeverre een specifieke interpretatie van een ambigue sociale of niet-sociale situatie in hun gedachten zou opkomen. Er waren steeds drie interpretaties mogelijk: een positieve, een negatieve en een neutrale interpretatie. Deze werden elk apart door de proefpersonen beoordeeld. Daarnaast gaven zij aan welk van de drie interpretaties ze uiteindelijk het meest geloofden. Zoals verwacht, kwamen de negatieve interpretaties van sociale situaties vaker voor bij de sociaal angstige adolescenten dan bij de adolescenten met matige sociale angst. Ook gaf de sociaal angstige groep vaker aan de negatieve interpretatie van een sociale situatie te geloven. Nadat gecontroleerd was voor het niveau van negatief affect van de proefpersonen, bleven deze verschillen tussen de twee angstgroepen intact. Dit impliceert dat de negatieve interpretaties geen gevolg zijn van een algemene negatief-affect factor bij sociaal angstige adolescenten, die geassocieerd wordt met depressie.

De in hoofdstuk 2 gepresenteerde resultaten leveren ook evidentie voor de 'content-specificity' van de interpretatie-bias. De bias lijkt specifiek te bestaan voor sociale situaties en dus niet voor niet-sociale situaties. Dat wil zeggen: de sociaal angstige adolescenten hadden niet meer negatieve interpretaties van niet-sociale situaties dan de matig sociaal angstige groep (nadat gecontroleerd was voor negatief affect). Een voordeel van de AIBQ is dat positieve en negatieve interpretaties apart worden gemeten. Dit is belangrijk omdat een aantal studies laat zien dat het bij sociale angst om een gebrek aan positieve interpretaties zou kunnen gaan en niet om de aanwezigheid van negatieve interpretaties. Onze bevindingen laten echter zien dat er geen verschil bestaat tussen de twee onderzoeksgroepen voor wat betreft de mate waarin positieve interpretaties bij hen opkomen. In deze studie komen wij dan ook tot de conclusie dat het bij sociaal angstige adolescenten gaat om de sterkere aanwezigheid

Samenvatting

van negatieve interpretaties van sociale situaties en niet om het ontbreken van positieve interpretaties van deze situaties.

In het algemeen schetsen deze bevindingen een somber beeld van de manier waarop sociaal angstige jongeren ambigue signalen van sociale situaties interpreteren. Als zij inderdaad onduidelijk gedrag bij anderen negatief duiden, dan zal het dagelijkse leven behoorlijk beangstigend voor hen zijn, temeer omdat sociale situaties doorgaans in hoge mate ambig zijn. In de interpretatie-bias literatuur wordt ervan uitgegaan dat, als de perceptie van sociaal angstige individuen afwijkt van de percepties van individuen met lage of matige sociale angst, er sprake is van een vertekening (bias). Echter, om te kunnen bepalen of de negatieve percepties vertekend zijn of juist gegrond, moet er meer onderzocht worden dan in de studie uit hoofdstuk 2 gedaan is. Misschien interpreteren sociaal angstige jongeren sociale signalen op een negatieve manier omdat ze veel negatieve feedback van anderen krijgen als reactie op sociaal inadequaar gedrag. Om vast te stellen of hun negatieve percepties ten aanzien van ambigue sociale situaties gebaseerd zijn op negatieve ervaringen, zouden hun sociale gedrag en hun relaties met anderen dus ook moeten worden gemeten (Vassilopoulos & Banerjee, 2008). De volgende alinea's beschrijven twee studies waarbij sociaal gedrag werd gemeten.

In de studie die staat beschreven in hoofdstuk 3, werd het sociale gedrag tijdens een spreekbeurt van laag en hoog sociale angstige jongeren beoordeeld door onafhankelijke observatoren en door de jongeren zelf. Het bleek dat de hoog angstige jongeren hun eigen prestatie tijdens de Leiden Public Speaking Task (Leiden-PST; Westenberg et al., 2009) significant slechter evalueerden dan de laag sociale angstige groep. Dit terwijl er volgens observatoren geen verschil was te zien in nervositeit tussen de hoog en laag sociaal angstige jongeren. De negatieve percepties van de hoog angstige jongeren waren wat nervositeit betreft dus ongegrond.

De bevindingen lieten een ander patroon zien wat betreft percepties van sociale vaardigheden. Zowel uit de eigen beoordeling van de proefpersonen als die van de observatoren bleek dat de hoog sociaal angstige jongeren slechter presteerden dan de laag sociaal angstige jongeren. Dit suggereert dat de zelfpercepties van de hoog angstige groep correct waren. Vervolgens werden er groepen gemaakt van goed en slecht presterende proefpersonen binnen iedere angstgroep, gebaseerd op de beoordelingen

van de onafhankelijke observatoren. Op deze manier konden we laten zien dat de negatieve zelfpercepties gerechtvaardigd waren voor een deel van de hoog angstige groep, namelijk degenen met een slechte prestatie. Echter, de zelfevaluaties van de proefpersonen die goed beoordeeld werden door de observatoren, waren even slecht als die van de slecht presterende proefpersonen. Dus de percepties van de goed presterende hoog angstige groep waren ongegrond. Deze bevindingen komen overeen met het idee dat er bij sommige, maar niet alle sociaal angstige individuen een bias bestaat met betrekking tot zelfevaluatie van sociale vaardigheden.

Hoe kunnen de vergelijkbare zelfevaluaties van slecht en goed presterende hoog angstige jongeren worden verklaard? Zijn de slecht presterende onder hen zich van hun zwakke sociale vaardigheden bewust, terwijl de goed presterende jongeren zich niet bewust van hun sociale vaardigheden zijn? Of zijn de evaluaties van beide groepen een gevolg van hun negatieve ervaringen in feitelijke sociale interacties met leeftijdsgenoten? Hoofdstuk 4 geeft een indicatie of de laatste verklaring juist zou kunnen zijn door aandacht te besteden aan beoordelingen van sociale vaardigheden door leeftijdsgenoten.

In hoofdstuk 4 bestond de groep van beoordelaars uit een grote groep adolescenten die niet met de proefpersonen bekend waren. Zij bekeken de opnames van de spreekbeurt - gegeven door sociaal angstige en niet sociaal angstige proefpersonen - en beoordeelden deze op vier sociale vaardigheden: de inhoud van de spreekbeurt, gezichtsuitdrukkingen, lichaamshouding/bewegelijkheid, en manier van spreken. Er werden grote verschillen gevonden tussen hoog en laag angstige sprekers: onbekende leeftijdsgenoten beoordeelden hoog angstige sprekers als slechter wat betreft inhoud, gezichtsuitdrukking, lichaamshouding en manier van spreken. Dus, in het kader van relaties met leeftijdsgenoten zijn de negatieve percepties van sociaal angstige jongeren in sociale situaties misschien wél gerechtvaardigd. Als leeftijdsgenoten de sociale vaardigheden van hoog sociaal angstige jongeren inadequaat vinden, zouden zij als gevolg daarvan op een afwijkende, minder prettige manier, op hen kunnen reageren. De hoog sociaal angstige jongeren zouden deze houding opmerken en zouden vervolgens negatieve reacties kunnen gaan verwachten in sociale situaties. Hiermee komen we terug op de interpretatie-bias die in hoofdstuk 2 werd onderzocht. Het is mogelijk dat de

Samenvatting

interpretatie-bias voortkomt uit de negatieve ervaringen die deze jongeren hebben in hun sociale relaties met leeftijdsgenoten. In dat geval zouden de negatieve zelfpercepties moeten worden beschouwd als correct in plaats van als een vertekend beeld van de realiteit.

In de studie beschreven in hoofdstuk 5 werd een cognitieve bias binnen een ander domein onderzocht, namelijk in relatie tot percepties van fysieke reacties. Dit hoofdstuk toont een verschil tussen de percepties van fysieke reacties aan de ene kant en feitelijke fysiologische reacties aan de andere kant bij hoog sociaal angstige jongeren. De hoog sociaal angstige jongeren rapporteerden een hogere mate van zenuwachtigheid, een snellere hartslag en sterker zweetende handpalmen tijdens de Leiden-PST dan de groep met lage sociale angst. Deze percepties werden echter niet bevestigd door de feitelijke fysiologische metingen. De hoog angstige groep liet geen hoger cortisol niveau, snellere hartslag of meer huidgeleiding zien dan de laag angstige groep. Het was bovendien zo dat in de minder stressvolle 'pre-speech' fase van de spreektaak, de hoog angstige jongeren hun feitelijke fysieke toestand beter konden schatten dan tijdens de meer stressvolle 'speech' fase. Verder bleek dat de neiging om hun aandacht te richten op eigen interne processen een betere voorspeller is van hoe hoog angstige jongeren hun fysiologische reacties waarnemen dan de feitelijke fysiologische toestand zoals gemeten met behulp van objectieve maten. Desondanks kon dit cognitieve proces van verhoogde aandacht voor interne processen slechts voor een klein deel verklaren waarom hoog angstige jongeren hun fysieke reacties niet goed inschatten.

De resultaten in hoofdstuk 5 laten zien dat het overschatten van de nervositeit in het eigen gedrag, zoals in hoofdstuk 3 werd gerapporteerd, niet verklaard kan worden door sterkere fysiologische reacties bij hoog versus laag angstige jongeren (e.g., Inderbitzen-Nolan, Anderson, & Johnson, 2007) of door een sterkere neiging om de aandacht te richten op interne processen tijdens een sociale situatie (e.g., Anderson & Hope, 2009; Bögels & Mansell, 2004). Als we de bevindingen van die twee hoofdstukken samennemen, is er een redelijk sterke aanwijzing voor de aanwezigheid van een (nog te verklaren) nervositeit bias bij hoog angstige jongeren. Volgens de hoog sociaal angstige jongeren zelf zien ze er nerveuzer uit en merken ze sterkere fysiologische reacties (hartslag en zweterige handpalmen) tijdens een spreektaak vergeleken met hun laag

sociaal angstige leeftijdsgenoten. Maar volgens zowel de onafhankelijke observatoren als de objectieve maten van fysiologische reacties (hartslag, huidgeleiding en cortisol) waren er geen verschillen tussen de groepen. Wat dat betreft, lijkt het dat de percepties van sociaal angstige jongeren op het gebied van fysieke reacties niet overeenkomen met objectieve informatiebronnen.

Concluderend, ten aanzien van de resultaten betreffende de eerste onderzoeksvraag kan gesteld worden dat, tijdens sociale situaties, sociaal angstige jongeren negatieve percepties hebben met betrekking tot het interpreteren van ambigue situaties, van zelfevaluatie van eigen prestaties, en van de perceptie van fysieke reacties. Wat betreft de tweede onderzoeksvraag, over het wel of niet gerechtvaardigd zijn van de percepties, suggereren de studies verschillende antwoorden voor de verschillende percepties. Wat betreft de zelfevaluaties van hoe nerveus je bent of hoe nerveus je eruitziet, duiden de resultaten op een vertekening in het verwerken van angstige reacties. Dit blijkt uit de overschatting van angstgerelateerde symptomen en -gedragingen in vergelijking met zowel onafhankelijke beoordelaars als objectieve maten van fysieke reacties. Voor zelfevaluaties van sociale vaardigheden laten de bevindingen zien dat de lage zelfevaluaties van sociaal angstige jongeren gedeeltelijk gerechtvaardigd zijn als ze worden afgezet tegen de evaluaties door volwassen observatoren; en mogelijk geheel gerechtvaardigde wanneer afgezet tegen de evaluaties door leeftijdsgenoten.